

חולין דף צ"ח

למדנו שביצה בטלה בששים, ואינה מן טעם בביצה עם אפרוח ובלא אפרוח המנין. שאל רב אידי בר אבין את אביי, האם

ביצה נזנית טעם בתשביל, והרי רגיל בפי אנשים לומר בדבר שאין בו טעם שהוא כמי ביצים בעלמא? אמר לו, מדובר בביצת אפרוח שהבשר נותן טעם, אבל ביצה טמאה בלא אפרוח אינה אוסרת. שאלו ממה ששנינו, ביצים טהורות ששלקן עם ביצים טמאות, אם יש בהן בנותן טעם כולן אסורות? עונה הגמרא גם כאן מדובר בביצת אפרוח. ונקראית 'טמאה', כיון שיש בה אפרוח קרי לה 'טמאה'. שואלת הגמרא, והרי ממה ששנינו בסיפא 'ביצים ששלקן ונמצא אפרוח באחת מהן, אם יש בהן בנותן טעם כולן אסורות' משמע שהרישא שאין בה אפרוח? עונה הגמרא כוונת הברייתא בסיפא לפרש את הרישא: 'ביצים טהורות ששלקן עם ביצים טמאות, אם יש בהן בנותן טעם כולן אסורות. כיצד? כגון ששלקן ונמצא אפרוח באחת מהן וזו היא טומאתו, וכולן מן הטהור'. וכך מסתבר, שאל"כ וברישא מדובר שאין בה אפרוח, אם כשאין בה אפרוח השמיעו שנותנת טעם ואסורה, אם יש אפרוח אפילו טהורה, כל שכן שנותן טעם של אפרוח נבלה? דוחה הגמרא, אין זה הוכחה, כיון שניתן לומר ששנו את הסיפא לגלות על הרישא. שלא תאמר 'רישא שיש בה אפרוח, אבל אם אין בה אפרוח מותר', לכן שנינו בסיפא שיש בה אפרוח, להשמיע שהרישא כשאין בה אפרוח ואפ"ה אסור.

מביאה הגמרא מעשה שהיה עם כזית חלב שנפל לסיר של בשר. סבר רב אשי לשער את ההיתר ולהוסיף עליו מה שבלעה קדרה כדי לבטל את האיסור. אמרו התלמידים לרב אשי, האם הקדירה בלעה רקת היתר ולא איסור? אלא הכל משערים כמות שאנו רואים.

ועוד מעשה היה בחלב שנפל לקדירת בשר. סבר מר בר רב אשי לשער בשלשים חצאי זיתים, משום דלא היה כשיעור זלזל בבטולו ולא הצריך ששים. אמר לו אביו, הרי אמרתי לך שאל תזלזל בשיעורין אפילו של רבנן! ועוד, הרי אמר רבי יוחנן, חצי שיעור אסור מן התורה, ואם כן

האיסור הוא גם מהתורה?

ששים עם האיסור או בלעדיו

אמר רב שמעון בר אבא אמר רב אידי בר אידי בר גרשם אמר לוי בר פרטא אמר רבי נחום אמר רבי ביריים משום זקן אחד, ורבי יעקב שמו, דבי נשיאה אמרו: ביצה בששים אסורה, בששים ואחת מותרת. אמר רבי זירא לרב שמן בר אבא, ראה שאתה מטיל בה גבול היתר בששים ואחת, ואינך מפרש אם יחד איתה או בלעדיה. והרי שני גדולי הדור לא פירשו את הדבר: רבי יעקב בר אידי ורבי שמואל בר נחמני. ששניהם אמרו משמו של רבי יהושע בן לוי: ביצה בששים אסורה, בששים ואחת מותרת. והסתפקו: 'בששים ואחת יחד עם הביצה או בלעדיה?', ולא פשטו, ומר פשט בלא שום ספק.

אתמר, אמר רבי חלבו אמר רב הונא, ביצה בששים והיא אסורה, בששים ואחת והיא שסך הכל יש ס"ב, מותרת.

מביאה הגמרא מעשה באיסור שנתערב בהיתר שבא לפני רבן גמליאל בר רבי, אמר לו, הלא בא מעשה כזה לפני אבא ולא מצא אלא ארבעים ושבע, ואסר. האם אני יתיר בזמן שאיני מוצא בו אלא ארבעים וחמש⁶¹³?

אדם אחד בא לפני רבי שמעון בר רבי, אמר לו: אבא לא שיער במ"ה ואני אשער במ"ג?

עוד אדם הגיע לפני רבי חייא, אמר לו, האם כל כך מזלזלים שמתירים אף בשלשים? מדייקת הגמרא האם כשיש שלשים כן מתירים? אמר רבי חנינא, נאמר בלשון גוזמא. כלומר: למה באת לישאל עליו? והלא אפילו שלשים אין בו בהיתר כמות האיסור.

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יהושע בן המקור לשיעור בששים או במאה

לוי משום בר קפרא: כל איסורים שבתורה

בששים⁶¹⁴. אמר לפניו רבי שמואל בר רב יצחק: רבי! אתה אומר כן?

613 כלשון שני ברשני שכ' 'ולי נראה'. ובל"ר כ' מעשה בחצי זית של איסור, שבא לפני רבן גמליאל בר רבי, אמר לו, הלא בא מעשה כזה לפני אבא ולא מצא אלא ארבעים ושבע, והתיר. שמע מינה, לא צריכים ששים. ואף אני מתיר כזה, שאיני מוצא בו אלא בארבעים וחמש. רש"י.

614 היכא דבדקניה ולא הייב טעמא; אי נמי ליכא למיקם אטעמא, כגון מין ומינו; אבל היכא דבדקניה ויהיב טעמא – לעולם טעמא לא בטיל, כדאמר בכמה דוכתי; ולקמן (דף צט.) נמי אמרינן: 'יש בהן בנותן טעם – בין

הכי אמר רב אסי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: כל איסורין שבתורה במאה! ושניהם לא למדוה אלא מזרוע בשלה של איל נזיר הוא המורם ממנו ומניפין אותו וניתן לכהן ואסור לזרים. שנאמר: "ולקח הכהן את הזרוע בשלה" ושנינו בברייתא⁶¹⁵, אין 'בשלה' אלא שלימה. רבי שמעון בן יוחאי אומר, אין 'בשלה' אלא שנתבשלה עם האיל. הכל מודים שמבשלה יחד עם האיל. תנא קמא סבר חותכה מן האיל ולאחר מכן מבשלה עמו. ורבי שמעון סבר: מבשל ואחר כך מחתך. ומביאה הגמרא הסבר אחר, שהכל מודים שחותך ואחר כך מבשל, אלא שתנא קמא סבר שמבשלה עם האיל, ורבי שמעון סבר בקדרה אחרת מבשלה⁶¹⁶. לפי הלשון הראשון לדברי הכל רואים שיכול לבשל את האיסור עם ההיתר, משמע שהאיסור בטל. וכן ללשון השנייה לפי רבי שמעון, הסובר שמשערים בשישים, סבר שבשר ועצמות של הזרוע משערים עם בשר ועצמות של האיל, וחכמים קיבלו שהיחס הוא בשישים. ומי שאמר במאה סבר: בשר בהדי בשר ועצם לא צריכה שיעור שלא פולטת טעם, והיחס של בשר הזרוע כנגד בשר האיל הוא מאה.

שואלת הגמרא, האם למדים משם, והרי שנינו בברייתא לגבי איל נזיר, זהו שנחשב להיתר הבא מכלל איסור, שכן האיל בלע מן הזרוע, והתירו לך הכתוב. ולכאורה ניתן לדייק מהמילה 'זהו' שבאים למעט ששאר כל איסורין שבתורה אין משערים כמוהו? אמר אביי, המילה 'זהו' באה לרבי יהודה, שאמר מין במינו לא בטל, כאן מודה שבטל.

שואלת הגמרא מדוע לא לומד משם לבטל מין במינו? עונה הגמרא, שהתורה גלתה בפרשת עבודת יום הכיפורים: "ולקח מדם הפר ומדם השעיר", שלוקח שניהם יחד ולא בטלו. שואלת הגמרא, ומדוע סומכים על הפסוק השני ולא על הראשון? עונה הגמרא שיש בזה חידוש שלכתחלה היתר

ביטול מהתורה ברוב

⁶¹⁵ שיש להעלות במאה ואחד ובין שאין בו' אסור; וכי לא יהיב טעמא בעינן ששים לבטוליה, כדלקמן [צט"א] דקתני 'אין בהן כנותן טעם – בין שיש להעלות כו' מותר', דאמרינן: 'אין בהן להעלות במאה ואחד, אלא במאה? לאו בשישים?' אלמא כי לא יהיב טעמא נמי בעינן ששים למר, ומאה למר. רש"י.

⁶¹⁶ עמוד ב'.

⁶¹⁶ ואף על גב דאי אתי למילף מיניה – מצית למילף אפילו היכא דיהיב טעמא, דהא הכא איכא למימר דאי שלא במינו הוה יהיב טעמא – אפילו הכי רבנן אחמור, ואמור 'טעמא לא בטיל'; והשתא קא מסיים למלתיה דאמרן לעיל 'ושניהם לא למדוה'. רש"י.

מבטל איסור, ומחדוש לא לומדים. שואלת הגמרא, אם כן מדוע לומדים לעניין 'מאה' ו'ששים'? עונה הגמרא, שאיננו לומדים להקל בזה אלא להחמיר. שלא מכריעים כשאר איסורים מהתורה שבטלים ברוב, אלא צריכים שיהיה ששים כדי לבטל.

רבא אמר, הברייתא כתבה 'זהו' להשמיע שאיל נזיר אינו כשאר קדשים. שבשאר קדשים הטעם נחשב כעיקר האיסור, ואילו באיל נזיר הוא בטל. ולומדים מאיל נזיר גם לחולין שהאיסור בטל ברוב ואין נחשב הטעם לעיקר. שואלת הגמרא, ומדוע לא לומדים מאיל נזיר לשאר קדשים? עונה הגמרא, שהתורה גלתה גבי חטאת "כל אשר יגע בבשרה יקדש" שהנוגע בה ובלע ממנה הוא כמוה שאם פסולה תפסל. ואם כשרה תאכל כחמור שבחטאת. שאפילו הן שלמים, אסורין ליאכל אלא לזכרי כהונה, ליום ולילה, ולפנים מן הקלעים. ומחטאת לומדים לכל איסורי קדשים שלא בטלים לגמרי. שואלת הגמרא ומדוע למדים מחטאת ולא מאיל נזיר? עונה הגמרא, שבאיל חטאת יש חידוש שמתירים לבטל בידיים לכתחילה, ואין למדים מהחידוש. שואלת הגמרא, אם כן כיצד למדים לכל התורה שבטל במאה או בששים? עונה הגמרא שלמדים להחמיר שמהתורה בטיל ברוב.

רבינא אמר, הברייתא כתבה 'זהו', ללמד שרק כאן מקום החתך מותר, ואילו בשאר קדשים הוא אסור⁶¹⁷.

617 בכל איסור והיתר, המחזירים כגון הוציא העובר את ידו, וכגון אבר המדולדל – כולן אסורין, כדאמרינן (לעיל סח:) וכאן מותר. רש"י.

